



การใช้สถานที่ขังแทนการขังหรือจำคุกในเรือนจำ¹

An Approach to Alternative Imprisonment

รุ่งทิพย์ แซ่เง้*

ภาณุมาศ ชัดเจนงาม**

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการใช้สถานที่ขังแทนการขังหรือจำคุกในเรือนจำนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดและทฤษฎีและหลักกฎหมายที่เกี่ยวกับการใช้สถานที่ขังแทนการขังหรือจำคุกในเรือนจำที่เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติของผู้ที่จะมีสิทธิใช้มาตรการสถานที่ขังแทนเรือนจำ การลงโทษจำคุกในสถานที่ขังแทนเรือนจำ รูปแบบการควบคุมตัวในสถานที่ขัง สถานที่ขังของเอกชนและเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการใช้สถานที่ขังแทนการขังหรือจำคุกในเรือนจำได้อย่างเหมาะสม

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิจัยเอกสารจากการค้นคว้าและรวบรวมจากตัวบทกฎหมาย หนังสือ วิทยานิพนธ์ บทความ คำสั่งหรือคำพิพากษาของศาล สื่ออิเล็กทรอนิกส์และเอกสารอื่นๆที่เกี่ยวข้อง โดยจะแบ่งเป็นตามขั้นตอนตั้งแต่การใช้สถานที่ขังกับผู้ต้องหาที่อยู่ในระหว่างสอบสวน จำเลยที่อยู่ในระหว่างการพิจารณาคดีของศาล และนักโทษที่จำคุกตามคำพิพากษาของศาลมาแล้วระยะเวลานาน

จากการศึกษาพบว่าเหตุที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 89/1 และมาตรา 89/2 ไม่เคยถูกนำมาบังคับใช้เลย เนื่องจากมีความไม่ชัดเจนในเรื่องคุณสมบัติของผู้ที่จะมีสิทธิใช้มาตรการสถานที่ขังแทนเรือนจำในต่างประเทศนั้นมีการกำหนดเงื่อนไขต้องห้ามใช้สถานที่ขังกับผู้กระทำความผิดบางกลุ่มไว้อย่างชัดเจน คือ ความผิดร้ายแรงบางฐานและมีลักษณะการกระทำความผิดตามที่กำหนดไว้

¹บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การใช้สถานที่ขังแทนการขังหรือจำคุกในเรือนจำ” นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

*นักศึกษาลัทธิศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรม มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

**รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

หรือเป็นการกระทำความผิดซ้ำ จำเลยหรือผู้ต้องหาที่คดีอยู่ระหว่างการพิจารณาก็จะสามารถอยู่ในสถานที่ขังและไปทำงานหรือไปเรียนได้ตามปกติโดยติดตั้งอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อติดตามตัว และยังสามารถที่จะควบคุมตัวไว้ในสถานที่ขังบางช่วงเวลาได้สำหรับในความผิดที่ไม่ร้ายแรง ศาลสามารถที่ลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดโดยจำคุกในสถานที่ขังแทนการส่งตัวไปเรือนจำได้เลย และยังมีการจัดตั้งสถานที่ขังและเรือนจำเอกชนในลักษณะที่รัฐให้เอกชนก่อสร้าง หรือให้สัมปทานในการดูแลโดยที่รัฐยังเป็นผู้ควบคุมอย่างใกล้ชิด โดยแบ่งแยกนักโทษตามวัย เพศ ลักษณะการกระทำความผิด เพื่อมุ่งเน้นในการแก้ไขปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และยังเปิดโอกาสได้ทำงานและนำเงินมาจ่ายค่าเช่าสถานที่ขัง ทำให้ผู้ต้องขังมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

คำสำคัญ : การใช้สถานที่ขังแทนการขังหรือจำคุกในเรือนจำ

Abstract

This thesis aimed to study in concept and theory of an approach to detain the alleged offender or defendant in the other place, besides the penitentiary related qualify of claimant who request by the said person, an approach to detain the alleged offender or defendant in the other place, besides the penitentiary or private place and propose properly solutions about detain the alleged offender or defendant in the other place, besides the penitentiary.

This studied is qualitative legal research by documentary research, text book, thesis, journal, order or court judgment, media and other documents. This thesis studied in the alleged offender keep in custody, the accused in trial and the convict in the other place, besides the penitentiary.

The result showed that Thailand never enforcement in Article 89/1 and Article 89/2 to the Criminal Procedure Code of Thailand because ambiguity in property who entitles to detain in the other place. In other countries, they got prohibited conditions with some serious crimes and criminal offense or recidivism offends. The alleged offender or the accused who wasn't found guilty of crime can stay at the place with the Electronic Monitoring. The court may give the order to detain the alleged offender in the other place, besides the penitentiary. Furthermore, the private sector establishes private penitentiary and place or made concessions to management it with following closely by the government. It separates the prisoners by age, gender, criminal offense

for behavior modification and the provide job for pay a place rent. This resulted in the prisoners got better life. In summary, Thailand shall establish the private place to detain alleged offender or defendant.

Keywords : Alternative Imprisonment

แนวคิด เกี่ยวกับการใช้สถานที่ขังแทน การขังหรือจำคุกในเรือนจำ

จากผลกระทบที่เกิดจากโทษจำคุก ทำให้เรือนจำมีนักโทษเป็นจำนวนมากทำให้เกิดภาวะแออัดในเรือนจำหรือนักโทษล้นคุก เป็นภาระแก่รัฐที่ต้องนำงบประมาณอันเป็นภาษีของประชาชนไปเลี้ยงดู ซึ่งก่อให้เกิดความสูญเสียทางเศรษฐกิจ เรือนจำกลายเป็นสถานที่ส่งสอนวิชาโจร อาจทำให้ผู้ที่กระทำความผิดเล็กน้อยๆพัฒนาไปเป็นอาชญากรร้ายแรงได้ เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวจึงมีการนำมาตรการการลงโทษระดับกลางมาใช้ ซึ่งเป็นวิธีการที่กำหนดให้ผู้กระทำความผิดต้องอยู่ภายใต้การสอดส่องดูแลของเจ้าหน้าที่ โดยจะถูกคุมประพฤติและมีเงื่อนไขพิเศษที่เข้มงวดหลายประการ เช่น การรายงานตัวที่ค่อนข้างถี่ การเข้าศูนย์ที่พักพิงหรือศูนย์ควบคุมผู้ถูกคุมความประพฤติ การเข้าค่ายฝึกแบบทหาร การใช้โทษจำคุกผสมกับการคุมความประพฤติ การกักขังไว้ที่บ้านของตนเองโดยมีอุปกรณ์ควบคุมอิเล็กทรอนิกส์ ฯลฯ ขณะเดียวกันผู้ที่กระทำความผิดก็ยังคงรับผิดชอบในการจ่ายค่าปรับ ชดใช้ค่าเสียหายแก่ผู้เสียหาย (โดยการผ่อนชำระ) การทำงานบริการสังคมซึ่งจะเห็นได้ว่าเป็นการควบคุมดูแลอย่างเคร่งครัด เข้มงวดกว่าการคุมประพฤติและก็ประหยัดกว่าการใช้เรือนจำมาก

การใช้สถานที่ขังแทนการขังหรือจำคุกใน เรือนจำของประเทศไทย

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้สถานที่ขังแทนการขังหรือจำคุกในประเทศไทยนั้น ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 89/1 และมาตรา 89/2 พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 กฎกระทรวงกำหนดสถานที่อื่นที่ใช้ในการขัง จำคุก หรือควบคุมผู้ต้องหา จำเลย หรือผู้ซึ่งต้องจำคุก ตามคำพิพากษาถึงที่สุด พ.ศ. 2552 ซึ่งสามารถที่จะสรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กำหนดให้มีการนำสถานที่ขังมาใช้กับบุคคลสองกลุ่มด้วยกัน กลุ่มแรก คือ กลุ่มของผู้ต้องหาที่อยู่ระหว่างสอบสวนหรือพิจารณาคดี ตามมาตรา 89/1 กลุ่มที่สอง คือ นักโทษเด็ดขาดที่ได้รับโทษมาแล้วอย่างเด็ดขาดเป็นระยะหนึ่ง ตาม มาตรา 89/2

1. ผู้ต้องหาที่อยู่ระหว่างสอบสวนหรือ พิจารณาคดี ตามมาตรา 89/1

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 89/1 วรรค แรก ซึ่งบัญญัติว่า “ในกรณีที่ มีเหตุจำเป็นระหว่างสอบสวนหรือพิจารณา เมื่อ พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ ผู้บัญชาการ เรือนจำหรือเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่จัดการตาม

หมายขังร้องขอ หรือเมื่อศาลเห็นสมควร ศาลจะมีคำสั่งให้ขังผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ในสถานที่อื่นตามที่บุคคลดังกล่าวร้องขอ หรือตามที่ศาลเห็นสมควรนอกจากเรือนจำก็ได้ โดยให้อยู่ในความควบคุมของผู้ร้องขอหรือเจ้าพนักงานตามที่ศาลกำหนด ในการนี้ศาลจะกำหนดระยะเวลาตามที่ศาลเห็นสมควรก็ได้” และ มาตรา 89/1 วรรคสาม บัญญัติว่า “สถานที่อื่นตามวรรคหนึ่งต้องมีไม่ใช่สถานีดำรง หรือสถานที่ควบคุมผู้ต้องหาของพนักงานสอบสวน โดยมีลักษณะตามที่กำหนดในกฎกระทรวงซึ่งต้องกำหนดวิธีการควบคุมและมาตรการเพื่อป้องกันการหลบหนีหรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นด้วย”

2. นักโทษเด็ดขาดที่ได้รับโทษมาแล้วอย่างเด็ดขาดเป็นระยะหนึ่ง ตามมาตรา 89/2

ภายหลังจากที่ศาลได้มีคำพิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิดแล้วก็เป็นหน้าที่ของกรมราชทัณฑ์ที่จะบังคับโทษให้เป็นไปตามกฎหมายภายใต้อำนาจตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 ซึ่งเป็นกฎหมายหลักที่ใช้ในการควบคุมตัวผู้ต้องขัง ซึ่งตามคำนิยามของคำว่า “เรือนจำ” ในมาตรา 4 ไม่รวมถึงสถานที่ขัง อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากที่จำเลยได้รับโทษมาแล้วระยะหนึ่ง ศาลสามารถที่จะทำการลงโทษจำคุกโดยวิธีการอื่น

กรณีแรก ได้รับโทษจำคุกมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามสำหรับโทษตามที่ได้รับไว้ คำพิพากษาดำเนินการตามหมายจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุดครั้งแรก ไม่ว่าผู้ต้องโทษจะ

ถูกต้องโทษตามคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกกี่ครั้งก็ตาม

กรณีที่สอง ได้รับโทษจำคุกมาแล้วไม่น้อยกว่า 10 ปี สำหรับโทษจำคุกเกินสามสิบปีขึ้นไป หรือจำคุกตลอดชีวิต ซึ่งอาจไม่ใช่โทษตามคำพิพากษาถึงที่สุดสามารถใช้ได้กับโทษที่ได้รับล่าสุด² ศาลอาจกำหนดวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่งตามมาตรา 89/2 คือ การจำคุกในสถานที่อื่นนอกจากเรือนจำ การจำคุกในเรือนจำหรือสถานที่อื่นเฉพาะวันที่กำหนด การนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์มาใช้ติดตามตัว

ผู้มีอำนาจร้องขอ ได้แก่ ด้านเจ้าหน้าที่ ได้แก่ ศาล พนักงานอัยการ ผู้บัญชาการเรือนจำ หรือเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่จัดการตามหมายจำคุกด้านราชทัณฑ์ ได้แก่ ผู้ถูกขังนั่นเอง ผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องกับผู้ถูกกักขัง ซึ่งได้แก่ พ่อแม่ สามี ภริยา ญาติของผู้นั้น แต่ไม่สามารถดำเนินการได้เอง ต้องดำเนินการผ่านพนักงานอัยการ โดยพนักงานอัยการจะพิจารณาเหตุผลประกอบลักษณะพฤติกรรมของจำเลย ว่าสามารถใช้มาตรการอื่นแทนมาตรการที่ใช้อยู่ได้หรือไม่

การที่ศาลจะอนุญาตให้นำวิธีการควบคุมตัวผู้ต้องโทษ โดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ มาใช้กับผู้ต้องโทษจะต้องพิจารณาตาม มาตรา 89/2 วรรคสาม โดยศาลจะต้องคำนึงถึงฐานความผิด ความประพฤติ สวัสดิภาพของผู้ซึ่งต้องถูกจำคุกตลอดจนสวัสดิภาพ และความปลอดภัยของผู้เสียหายและสังคมด้วย โดยให้ศาลดำเนินการไต่สวน

²มาตรา 89/2, ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา.

หรือสอบถามผู้เสียหาย เจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้อง ตามหมายจำคุก พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ในท้องถิ่นหรือผู้ที่ศาลเห็นว่ามีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อทราบข้อมูลดังกล่าวแล้วการสั่งการก็ได้ ต่อมา จึงได้มีการตรากฎกระทรวงกำหนดสถานที่อื่นที่ใช้ในการขัง จำคุก หรือควบคุมผู้ต้องหา จำเลย หรือผู้ซึ่งต้องจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุด พ.ศ. 2552 ได้ให้คำจำกัดคำว่า “สถานที่ขัง” หมายความว่า สถานที่อื่นนอกจากสถานจำคุกหรือสถานที่ควบคุมผู้ต้องหาของพนักงานสอบสวน เรือนจำ หรือสถานที่ที่กำหนดไว้ในหมายจำคุก ที่ตั้งขึ้นเพื่อใช้ขังผู้ต้องหาหรือจำเลย จำคุกผู้ซึ่งต้องจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุด หรือควบคุมจำเลยที่ได้รับทุเลาการบังคับให้จำคุกโดยอาจเป็นสถานที่ของราชการหรือของเอกชน นอกจากนั้นยังมีการกำหนดขั้นตอนการขังในสถานที่ขังและลักษณะของสถานที่ขังไว้ด้วย

การใช้สถานที่ขังแทนการขังหรือจำคุกในเรือนจำของประเทศไทย

การใช้สถานที่ขังนั้นได้กำหนดเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ควรจะถูกควบคุมตัวโดยวิธีคุมขัง ในประเทศไทยนั้นเมื่อผู้กระทำความผิดที่ศาลมีคำสั่งห้ามออกนอกสถานที่ (Curfew order) ซึ่งศาลมักจะมีคำสั่งให้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ร่วมด้วย ศาลอาจออกรายงานการสืบเสาะจาก Multi-Agency Public Protection Panel (MAPPP)³ ที่ซึ่งเป็นการรวมตัว

กันของหัวหน้าตำรวจและหัวหน้างานคุมประพฤติที่มาจากหลายภาคส่วนโดยจะเสนอเกี่ยวกับผู้กระทำความผิดที่ยังมีข้อน่าห่วงใยโดยเฉพาะก็จะถูกเสนอไปยังศาล⁴

สำหรับการใช้สถานที่ขังกับนักโทษที่ถูกจำคุกมาแล้วระยะหนึ่งมีสิทธิที่จะได้ขังในสถานที่ขังทันทีภายใต้เงื่อนไขที่ The Criminal Justice Act 1991 ได้กำหนดไว้ว่า ผู้ต้องโทษที่มีกำหนดระยะเวลาการลงโทษน้อยกว่า 12 เดือน เมื่อผู้ต้องโทษได้รับโทษจำคุกในเรือนจำมาแล้วถึงหนึ่งรัฐมนตรี (The Secretary of State) มีหน้าที่ในการปล่อยตัวนักโทษออกจากเรือนจำโดยไม่มีเงื่อนไข ส่วนผู้ที่ต้องโทษตามคำพิพากษาที่มีกำหนดระยะเวลาตั้งแต่ 12 เดือนขึ้นไป เมื่อผู้ต้องโทษได้รับโทษจำคุกในเรือนจำมาแล้วถึงหนึ่งกฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่ของ รัฐมนตรีที่จะต้องปล่อยตัวเขาออกจากเรือนจำและทั้งนี้จะต้องอยู่ภายใต้การอนุญาต ซึ่งรัฐมนตรีอาจกำหนดเงื่อนไขได้ ซึ่งเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับเรื่องสถานที่ขัง

ในเรื่องของการนำสถานที่ขังมาใช้แทนโทษจำคุกนั้น The Criminal Justice and Court Service Act 2000 มาตรา 64 (5) ซึ่งเป็นกฎหมายหลักที่กำหนดเงื่อนไขการไม่จำคุกในเรือนจำสำหรับบุคคลที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปได้ให้คำจำกัดความของคำว่า “คำพิพากษาจำคุก” ให้หมายความว่ารวมถึง

³Powers of Criminal Courts (Sentencing) Act 2000

⁴Prison Act of 1952

(1) การควบคุมและสั่งให้ฝึกอบรม (A detention and training order)

(2) คำพิพากษาให้ควบคุมผู้กระทำความผิดที่เป็นเยาวชนในสถานพินิจ

(3) คำพิพากษาให้ควบคุมภายใต้มาตรา 90 ของ The Power of Criminal Court (Sentencing) Act 2000

(4) คำพิพากษาให้ควบคุมผู้กระทำความผิดที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีในความผิดร้ายแรง ตามมาตรา 91 ของ The Power of Criminal Court (Sentencing) Act 2000

(5) คำพิพากษาจำคุกตลอดชีวิตภายใต้มาตรา 93 และมาตรา 94⁵

ประเทศอังกฤษ ให้เอกชนเข้ามามีบทบาทเป็นอย่างมากในการจะให้มีเรือนจำหรือสถานที่ขัง หลากหลายรูปแบบ เพื่อให้เหมาะสมกับการลงโทษ และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของรัฐที่มุ่งจะบำบัด หรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดปัจจัยสำคัญ คือการให้ความสำคัญกับการกำหนดจำนวนของนักโทษในแต่ละเรือนจำนั้น โดยจะมีการกำหนดจำนวนนักโทษขั้นสูงเพื่อให้เหมาะสมกับจำนวนผู้คุมโดยกำหนดไว้โดยเฉลี่ยแล้ว น้อยกว่า 1,500 คนต่อสถานที่คุมขังหนึ่ง ทำให้ผู้ต้องขังมีคุณภาพชีวิตที่ดีและการควบคุมและคัดแยกประเภทของนักโทษโดยแยกผู้ต้องหาออกจากนักโทษอย่างชัดเจน และพิจารณาสถานที่ควบคุมตัวนักโทษตามอัตราความร้ายแรงของโทษ ลักษณะของการกระทำ

ความผิดเพื่อบำบัดรักษาได้อย่างเหมาะสม

การใช้สถานที่ขังแทนการขังหรือจำคุกในเรือนจำของมลรัฐนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา

มลรัฐนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา กำหนดให้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เพื่อติดตามตัวผู้ต้องหาที่อยู่ในระหว่างสอบสวนหรือในระหว่างพิจารณา เว้นแต่มีประวัติอาชญากรรมภายในเวลา 5 ปี ในข้อหาทำร้ายร่างกายที่รุนแรง ข่มขืน รุกรานทางเพศเด็ก ปล้นทรัพย์ จำหน่ายกัญชาหรือสารที่ควบคุม ฆ่าผู้อื่นโดยยานพาหนะ เคยหนีประกัน จะต้องถูกควบคุมตัวในสถานที่ขังระหว่างการพิจารณาของศาลเท่านั้น ไม่สามารถที่จะได้รับการปล่อยตัวโดยใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ได้ อย่างไรก็ตาม มีบางกรณีที่ยกเว้นมิให้ควบคุมตัวไว้ในสถานที่ขังรวมทั้งการห้ามใช้มาตรการลงโทษในที่ชุมชน ในความผิดดังต่อไปนี้ (ซึ่งรวมทั้งการใช้สถานที่กักขัง)

(1) ฆ่าคนตายโดยทารุณ เมื่อผู้กระทำความผิดไม่ได้ถูกลงโทษประหารชีวิต

(2) ข่มขืนโดยใช้กำลังประทุษร้ายหรือการพยายามข่มขืนผู้เสียหายที่มีอายุต่ำกว่า 13 ปี

(3) การกระทำความผิดหรือทารุณทางเพศในขณะที่ผู้เสียหายมีอายุต่ำกว่า 13 ปี หรือผู้ที่เคยกระทำความผิดฐานข่มขืน อนาคต หรือทารุณทางเพศมาก่อน และผู้เสียหายเนื่องจากการกระทำความผิดครั้งก่อนมีอายุต่ำกว่า 13 ปี

⁵Section 645, The Criminal Justice and Court Service Act 2000

(4) การกระทำความผิดอุกฉกรรจ์ในความผิดที่กฎหมายกำหนดให้ลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิด

(5) การกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในระดับที่กฎหมายกำหนดให้จำคุกผู้กระทำความผิด

(6) ผู้ที่กระทำความผิดอุกฉกรรจ์เกี่ยวกับยาเสพติด ในระดับ 1 ที่ไม่มีลักษณะตาม ข้อ 1-2 แต่เคยกระทำความผิดในคดีอุกฉกรรจ์ ในระดับกระทำความผิดฐานฆ่าคนตายโดยทารุณ ฆ่าคนตาย หรือความผิดในกฎหมายอื่น

แม้ว่าจะมีการกำหนดฐานความผิดที่ร้ายแรงเป็นคดีอุกฉกรรจ์เอาไว้แต่กฎหมายของมลรัฐนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา ก็ยังกำหนดให้ศาลต้องพิจารณาองค์ประกอบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องอีกด้วย โดยกำหนดเป็นลักษณะต้องห้ามมิให้นำมาตรการลงโทษในที่ชุมชนอย่างเด็ดขาด ซึ่งจะมีการคุมขังนักโทษเหล่านี้ในเรือนจำเท่านั้น ได้แก่

- 1) ความผิดเกี่ยวกับการทำร้ายผู้อื่นโดยมีอาวุธ
- 2) มีพฤติกรรมว่าเคยทำร้ายผู้อื่น
- 3) เป็นการกระทำความผิดโดยอาศัยตำแหน่งหน้าที่การงานที่น่าเชื่อถือหรือใช้ชื่อเสียงตำแหน่งหน้าที่ในการกระทำความผิด
- 4) ความผิดเกี่ยวกับเพศในคดีอุกฉกรรจ์
- 5) ผู้เคยต้องโทษจำคุกในเรือนจำมาก่อน หรือทำผิดในระหว่างถูกทำทัณฑ์บนหรือคุมประพฤดิ⁶

⁶บุญฤทธิ์ ตั้งสุวรรณ, ศูนย์ควบคุม: มาตรการทางเลือกในกระบวนการยุติธรรม (นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544) 95-96.

⁷เพ็งอ้าง, หน้า 97.

นอกจากจะมีการกำหนดฐานความผิดเอาไว้ ยังกำหนดเงื่อนไขให้ต้องพิจารณาองค์ประกอบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องอีกด้วย โดยกำหนดเป็นลักษณะต้องห้ามมิให้นำมาตรการลงโทษในที่ชุมชนอย่างเด็ดขาด ซึ่งจะมีการคุมขังนักโทษเหล่านี้ในเรือนจำเท่านั้น ได้แก่ ความผิดเกี่ยวกับการทำร้ายผู้อื่นโดยมีอาวุธ มีพฤติกรรมว่าเคยทำร้ายผู้อื่น เป็นการกระทำความผิดโดยอาศัยตำแหน่งหน้าที่การงานที่น่าเชื่อถือ หรือใช้ชื่อเสียงตำแหน่งหน้าที่ในการกระทำความผิด ความผิดเกี่ยวกับเพศในคดีอุกฉกรรจ์ ผู้เคยต้องโทษจำคุกในเรือนจำมาก่อน หรือทำผิดในระหว่างถูกทำทัณฑ์บนหรือคุมประพฤดิ⁷

สำหรับการให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการควบคุมตัวผู้ต้องขังนั้น ประเทศสหรัฐอเมริกา มีจำนวนผู้ต้องขังในเรือนจำเอกชนประมาณร้อยละ 5 ของผู้ต้องขังทั้งประเทศ แต่แบ่งประเภทของเรือนจำน้อยกว่าอังกฤษ แต่ละแห่งควบคุมตัวนักโทษหลายพันคน รัฐจะกำหนดอำนาจหน้าที่โดยมีข้อตกลงให้เอกชนเป็นเจ้าของและดำเนินการบริหารจัดการเรือนจำ โดยสถานที่เรือนจำนั้นอาจเป็นของรัฐหรือเอกชนก็ได้และยังมีรูปแบบการเช่าซื้อเรือนจำซึ่งปลูกสร้างโดยเอกชนเพื่อรัฐจะมาบริหารจัดการต่อไปด้วย ซึ่งมีจุดเด่นในเรื่องข้อตกลงให้เอกชนสามารถจ้างแรงงานนักโทษรัฐได้ตกลงให้เอกชนสามารถจ้างแรงงานนักโทษได้โดยการจ่ายเงินค่าจ้างตามราคากลาง ทำให้เรือนจำสามารถประหยัดเงินให้กับรัฐบาลด้วยการ

หักภาษี เงินค่าที่พัก ค่าอาหาร จากรายได้ของ
นักโทษ รัฐไม่ต้องจ่ายเงินอุดหนุนให้กับนักโทษ
ที่ไม่มีงานทำและมีบุตร นอกจากนี้นักโทษยังมี
เงินสำหรับจ่ายให้กับเหยื่อหรือผู้ถูกกระทำ⁸

วิเคราะห์ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการใช้ สถานที่ขังแทนการขังหรือจำคุกในเรือนจำ

จากการวิเคราะห์ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการ
ใช้สถานที่ขังแทนการขังหรือจำคุกในเรือนจำ
สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดคุณสมบัติ ของผู้ที่จะมีสิทธิใช้มาตรการสถานที่ขังแทนเรือน จำ

กลุ่มแรก คุณสมบัติของผู้ต้องหาหรือ
จำเลยที่มีสิทธิถูกขังในสถานที่ขัง ตามมาตรา 89/1
การควบคุมตัวผู้ต้องหาในระหว่างการสอบสวน
หรือในระหว่างพิจารณาคดีของศาลนั้นไม่ใช่การ
ลงโทษแต่เป็นไปเพื่อป้องกันการหลบหนี การ
ควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ในสถานที่ขัง
แทนเรือนจำ ซึ่งก็เป็นผลดีต่อการคุ้มครองสิทธิ
ของผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นอย่างมาก แต่อย่างไร
ก็ตาม จากถ้อยคำที่ว่า “ในกรณีที่มีเหตุจำเป็น
ระหว่างสอบสวนหรือพิจารณา” ย่อมแสดงให้เห็น
เห็นว่าไม่ใช่บทบัญญัติที่ให้สิทธิเด็ดขาดกับจำเลย
หรือผู้ต้องหาได้ใช้สิทธิขังในสถานที่ขังแต่เป็น
อำนาจของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ
ผู้บัญชาการเรือนจำหรือเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่

จัดการตามหมายขังร้องขอ เห็นว่ามีเหตุจำเป็น
ซึ่งหากพิจารณาในแง่ของแรงจูงใจของบุคคล
ดังกล่าวข้างต้น ซึ่งเป็นบุคคลที่มีหน้าที่ดูแล
ควบคุมผู้ต้องหาไม่ให้หลบหนีและมีหน้าที่กล่าวหา
ผู้ต้องหาว่ากระทำความผิด อันเป็นการกระทำใน
เชิงที่ขัดต่อสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยอยู่แล้ว
หากผู้ต้องหาหลบหนีย่อมมีเป็นหน้าที่ติดตามตัว
มาเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมได้ ดังนั้นการที่จะ
มีความเห็นว่าเป็น “กรณีที่มีเหตุจำเป็น” และใช้
อำนาจยื่นคำร้องขอใช้มาตรการในเรื่องสถานที่ขัง
จึงเป็นเรื่องยาก ส่วนกรณีศาลจะเห็นสมควร
นั้น ก็ย่อมต้องอาศัยพยานหลักฐานจากพนักงาน
สอบสวน พนักงานอัยการ ผู้บัญชาการเรือนจำ
หรือเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่จัดการตามหมายขังมา
ก่อนศาลจึงจะมีความเห็นในเรื่องนี้ได้ ไม่สามารถ
ที่จะใช้อำนาจดุลพินิจไปตามลำพังได้ ทำให้ไม่
สอดคล้องกับสิทธิในการรับสันนิษฐานว่าเป็น
ผู้บริสุทธิ์ เพราะผู้ต้องหาควรมีสิทธิที่จะไม่ถูกคุม
ขังในเรือนจำ โดยไม่ต้องยื่นคำร้องใด ๆ และ
ควรเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องยื่นคำร้องเป็นราย
กรณีไปให้ใช้สถานที่ขังกับผู้ต้องหาบางรายที่เชื่อว่า
กระทำความผิดอาญาร้ายแรงในบางฐานความผิด

กลุ่มที่สอง คุณสมบัติของนักโทษที่มี
สิทธิถูกจำคุกในสถานที่ขัง ตามมาตรา 89/2
กล่าวคือ การไม่กำหนดคุณสมบัติของนักโทษใน
เรื่องของฐานความผิดที่จะสามารถใช้สิทธิให้ศาล
สั่งให้ขังในสถานที่ขังตามมาตรา 89/2(2) จากการ

⁸ฉศวลิต กิตติภูมิชัย, พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479: ศึกษากรณีการดำเนินกิจการเรือนจำเอกชน (นิติศาสตรมหาบัณฑิต,
คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549) 135.

ศึกษาพบว่าเมื่อครั้งร่างกฎหมายมีการพิจารณาเพื่อแก้ไขปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในเรื่องนี้เคยมีแนวความคิดที่จะจำกัดฐานความผิดบางฐานที่ห้ามใช้มาตรการบรรเทาโทษในเรื่องสถานที่ขัง จากการศึกษาแนวทางดังกล่าวของมลรัฐนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกาไม่ได้พิจารณาความร้ายแรงของอัตราโทษเพียงอย่างเดียว แต่มีการกำหนดพฤติการณ์ต่าง ๆ ที่แสดงให้เห็นถึงเจตนาและแสดงออกถึงสภาวะจิตใจของผู้กระทำความผิดซึ่งอาจจะก่อให้เกิดอันตรายต่อสังคมได้ และประวัติการหลบหนีหรือการกระทำความผิดซ้ำนี้เองก็แสดงให้เห็นว่าผู้ต้องโทษไม่สำนึกหรือเข็ดหลาบจำหรือมีความเกรงกลัวต่อกฎหมาย และไม่สมควรได้รับการบรรเทาโทษใดๆ อย่างไรก็ตาม การส่งตัวนักโทษที่ใกล้พ้นโทษไปยังสถานที่ขังนั้นไม่ได้เป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์ในการลงโทษเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ผู้ต้องโทษควรมีโอกาสที่จะปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้ก่อนที่จะกลับเข้าไปใช้ชีวิตในสังคมจริงๆ หลังจากพ้นโทษ การใช้สถานที่ขังสำหรับนักโทษกลุ่มนี้จึงไม่ได้มีลักษณะเป็นไปเพื่อการลงโทษมากนักและอาจไม่ต้องคำนึงถึงฐานความผิด แตกต่างจากนักโทษร้ายแรงข้างต้นที่ได้กล่าว ตามแนวทางของกฎหมายของประเทศอังกฤษแล้ว The Criminal Justice Act 1991 กล่าวคือ ผู้ต้องโทษที่มีกำหนดระยะเวลาการลงโทษน้อยกว่า 12 เดือน เมื่อผู้ต้องโทษได้รับโทษจำคุกในเรือนจำมาแล้วก็หนึ่ง รัฐมนตรีที่มีอำนาจหน้าที่ในการอนุญาตให้ปล่อยตัวจากเรือนจำเพื่อใช้มาตรการลงโทษอื่นๆ เช่น การใช้สถานที่ขังได้ทันทีโดยไม่มีเงื่อนไข

2. ปัญหาเกี่ยวกับการลงโทษจำคุกในสถานที่ขังแทนเรือนจำ

การใช้สถานที่ขังนั้น เป็นหนึ่งในมาตรการลงโทษระดับกลางเป็นวิธีการที่กำหนดให้ผู้กระทำความผิดต้องอยู่ภายใต้การสอดส่องดูแลของเจ้าหน้าที่ โดยจะถูกคุมประพฤติและมีเงื่อนไขพิเศษที่เข้มงวดหลายประการ แต่การลงโทษจำคุกในสถานที่ขังนั้นตามกฎหมายของประเทศไทยจะเห็นได้ว่า กฎหมายของประเทศไทยนั้นยังไม่เปิดโอกาสให้ศาลมีอำนาจที่จะมีคำพิพากษาจำคุกจำเลยในสถานที่ขังแทนเรือนจำได้ ไม่ว่าความผิดนั้นจะมีความหนักเบาเพียงใดก็ตาม นักโทษจะต้องถูกจำกัดเสรีภาพในเรือนจำ เพื่อเป็นการลงโทษบุคคลนั้น และเพื่อความปลอดภัยของสังคม ทั้งที่ การควบคุมตัวในสถานที่ขังนั้นหากพิจารณาในแง่ของวัตถุประสงค์ในการลงโทษแล้ว “สถานที่ขัง” ยังมีลักษณะเป็นการจำกัดเสรีภาพอย่างเด็ดขาด เพียงแต่เข้มงวดน้อยกว่าเรือนจำ ผู้ถูกคุมขังยังได้รับความทุกข์ทรมานจากการลงโทษทางร่างกาย ทางจิตใจจากการต้องห่างไกลครอบครัว ความทุกข์ทรมานจากการลงโทษทางสังคม ที่จะถูกตราหน้าว่าเป็นคนคุก และความทุกข์ทรมานจากการลงโทษทางเศรษฐกิจจากการขาดโอกาสในการทำงาน จึงไม่ขัดแย้งกับวัตถุประสงค์ในการลงโทษในเรื่องการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนหรือชดเชยความผิด จากการศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้สถานที่ขังเพื่อลงโทษจำคุกแทนเรือนจำของประเทศอังกฤษและมลรัฐนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศไทยจึงควรปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้ศาลสามารถที่จะลงโทษจำคุกจำเลยในสถานที่ขังได้

หากจำเลยได้กระทำความผิดในฐานที่ไม่ร้ายแรง เหมือนอย่างประเทศอเมริกาด้วยการแก้ไข คำนิยามของคำว่า “คำพิพากษาจำคุก” ให้มีความหมายที่กว้างกว่าการจำคุกในเรือนจำ เพราะใน พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 มาตรา 4(1) กำหนดให้ควบคุมตัวผู้ถูกจำคุกในเรือนจำ เท่านั้น

3. ปัญหาเกี่ยวกับรูปแบบการควบคุมตัว ในสถานที่ขัง

ตามกฎหมายของประเทศไทยนั้น มี ลักษณะเป็นการจำกัดเสรีภาพอย่างสิ้นเชิงเพียงแต่ ไม่เข้มงวดมากเหมือนอย่างเรือนจำ ผู้ถูกขังจะถูก ตรวจจับจากสังคมอย่างถาวรในช่วงระยะเวลาหนึ่ง แต่ยังมีลักษณะเป็นการควบคุมตัวในสถานที่ขัง ตลอดเวลา สำหรับในกลุ่มของการคุมขังผู้ต้องหา หรือจำเลยที่อยู่ในระหว่างการสอบสวนหรือ พิจารณาคดี ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญา มาตรา 89/1 นั้น การควบคุมตัวผู้ต้อง สงสัยเท่านั้น การที่ต้องถูกควบคุมตัวอย่างเด็ด ขาดในระหว่างการพิจารณาของศาลนั้นย่อมส่ง ผลกระทบต่อตำแหน่งหน้าที่การงานอย่างแน่นอน ต้องสูญเสียตำแหน่งหน้าที่การงานที่มั่นคง ต้อง สูญเสียรายได้ที่เลี้ยงดูตนเองหรือครอบครัว แม้ว่า ต่อมาศาลจะมีคำพิพากษาว่าไม่มีความผิด ความ ยุติธรรมก็ไม่อาจคืนสิ่งเหล่านี้ให้แก่ผู้ต้องหาหรือ จำเลยได้ ซึ่งไม่แตกต่างกับผลร้ายจากการที่ถูก ลงโทษ ทั้งที่เจตนารมณ์ของกฎหมายที่ควบคุม ตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในระหว่างการพิจารณานั้น เพื่อป้องกันการหลบหนีเท่านั้น ไม่ใช่การลงโทษ ส่วนในกลุ่มของการจำคุกในสถานที่ขังนักโทษ เด็ดขาดตามคำพิพากษาของศาล ซึ่งรับโทษมาแล้ว

เป็นระยะเวลาหนึ่งตามประมวลกฎหมายวิธี พิจารณาความอาญา มาตรา 89/2 (1) นั้น แม้ การจำคุกในสถานที่ขังจะยังคงมีวัตถุประสงค์ใน การลงโทษอยู่ก็ตาม แต่วัตถุประสงค์สำคัญอีก ประการหนึ่งคือการมุ่งที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ของนักโทษให้พร้อมกลับไปดำรงชีวิตในสังคม ได้ จากการศึกษากฎหมายของประเทศอังกฤษ และสหรัฐอเมริกา นั้น ผู้ต้องขังที่จำคุกในสถานที่ ขังบางประเภทจะไม่ถูกตัดขาดจากสังคมอย่างสิ้น เเชิง เพียงแต่อาศัยอยู่ในสถานที่ขังเท่านั้น และ สามารถออกจากสถานที่ขังไปทำงานหรือไปเรียน ได้ ตามระยะเวลาที่กำหนด โดยมีการใช้อุปกรณ์ อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว ทำให้ผู้ถูกควบคุมตัว หรือจำคุกในสถานที่ขัง จากการศึกษากฎหมาย ของต่างประเทศเปรียบเทียบกับกฎหมายของ ประเทศไทยทำให้พบข้อแตกต่างที่สำคัญอีก ประการหนึ่ง คือ หากมีการใช้สถานที่ขังบางช่วง เวลากับผู้ต้องหา จำเลย หรือนักโทษเด็ดขาด จะมี การใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อติดตามตัวด้วย เสมอ จึงกลายเป็นสาเหตุสำคัญอีกประการหนึ่ง ที่ศาลของประเทศไทยไม่สามารถที่จะควบคุมตัว ผู้ต้องหา จำเลย หรือนักโทษ ในสถานที่ขังบาง ช่วงเวลานั้น เพราะประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญาของประเทศไทยนั้นยังไม่เปิดโอกาส ให้สามารถนำการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ หรือ การจำคุกเฉพาะที่กำหนดมาใช้ร่วมกับการควบคุม ตัวในสถานที่ขังได้

4. ปัญหาเกี่ยวกับสถานที่ขังของเอกชน

ประเทศไทยนั้น การให้เอกชนเข้ามา มีส่วนร่วมกับภาครัฐเพื่อควบคุมตัวผู้ต้องหา

ปรากฏเป็นรูปธรรมครั้งแรกในปี พ.ศ. 2550 ตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 25) พ.ศ. 2550 ในมาตรา 89/1 และ 89/2 ซึ่งกำหนดให้มีการขังผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ในสถานที่อื่นนอกจากเรือนจำได้ ซึ่งต่อมามีการตรากฎกระทรวงกำหนดสถานที่อื่นที่ใช้ในการขัง จำคุกหรือควบคุมผู้ต้องหา จำเลย หรือผู้ซึ่งต้องจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุด พ.ศ. 2552 ซึ่งกำหนดให้สามารถที่จะมีสถานที่ขังเอกชนได้ จาก แต่อย่างไรก็ตาม จวบจนถึงปัจจุบัน กลับไม่เคยมีการจัดตั้งสถานที่ขังซึ่งดำเนินการโดยเอกชนให้เกิดขึ้นจริงเลย ซึ่งขัดแย้งต่อเจตนารมณ์ของกฎหมายด้วยเหตุผลที่กรมราชทัณฑ์ เห็นว่า จะเป็นการเพิ่มภาระในการติดตามนักโทษที่หลบหนีให้กับกรมราชทัณฑ์ ประเทศไทยควรนำรูปแบบการจัดสถานที่ขังของเอกชนตามแนวทางของประเทศอังกฤษและประเทศสหรัฐอเมริกามาใช้อย่างผสมผสานกัน เพราะเมื่อเปรียบเทียบลักษณะของเรือนจำเอกชนทั้งสองประเทศแล้ว จะเห็นว่า สถานที่ขังของเอกชน ในประเทศสหรัฐอเมริกานั้นมุ่งเน้นไปที่การประหยังบประมาณของภาครัฐมากกว่าการจัดการให้ ผู้คุมขังมีคุณภาพชีวิตที่ดี เหมือนอย่างสถานที่ขังของเอกชนในประเทศอังกฤษนั้น มีความหลากหลายมีความยืดหยุ่นมากกว่าประเทศสหรัฐอเมริกา แต่รูปแบบการให้เอกชนเข้าบริหารจัดการของสหรัฐก็ส่งผลดีเป็นอย่างมากให้แก่ของกระประหยังบประมาณ และการที่เปิดโอกาสให้เอกชนสามารถจ้างงานนักโทษได้ นอกจากจะส่งผลดีต่อการประหยังบประมาณของรัฐแล้ว ยังทำให้นักโทษมีรายได้สำหรับการดำรงชีวิต ยิ่งไป

กว่านั้น ยังสามารถที่จะชดใช้ค่าเสียหายให้กับผู้เสียหายได้ด้วย โดยในระยะเริ่มต้นนั้น ควรใช้รูปแบบของประเทศสหรัฐอเมริกา ที่ให้เอกชนเข้ามาบริหารจัดการเรือนจำของรัฐที่มีอยู่ แต่ในระยะยาวแล้วควรกำหนดหลักเกณฑ์เงื่อนไขและตรวจสอบมาตรฐานของสถานที่ขังเอกชน ที่จะจัดให้มีเรือนจำเอกชนอย่างหลากหลายรูปแบบเหมือนอย่างประเทศอังกฤษ เพราะจะส่งผลดีต่อคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังมากที่สุด มุ่งที่จะบำบัดฟื้นฟูเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเตรียมความพร้อมกลับเข้าสู่สังคมเมื่อพ้นโทษ

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากปัญหาที่ได้กล่าวมาข้างต้น ขอเสนอแนะแนวทางที่เหมาะสมสำหรับการแก้ไขปัญหายุ่งเกี่ยวกับการใช้สถานที่ขังแทนการขังหรือจำคุกในเรือนจำ ดังต่อไปนี้

1) ควรแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา 89/1 วรคแรกและวรรคสองจากเดิม เพื่อให้สิทธิขั้นพื้นฐานกับผู้ต้องหาหรือจำเลย ได้รับการปล่อยตัวหรือหากต้องควบคุมตัวก็ให้มีการควบคุมตัวในสถานที่ขัง

2) ควรแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 89/3 โดยนำฐานความผิดร้ายแรงที่ผู้กระทำความผิดต้องคำพิพากษาให้ประหารชีวิตหรือศาลมีคำพิพากษาให้จำคุกไม่ต่ำกว่าสิบปี ในฐานความผิดเกี่ยวกับเพศ ชีวิตทรัพย์สิน ยาเสพติด เป็นต้น ตามที่เคยปรากฏเมื่อครั้งร่างกฎหมาย นอกจากนั้นยัง ควรพิจารณาถึงลักษณะของการกระทำความผิดประกอบด้วย เช่น การกระทำความผิดที่อาศัยตำแหน่งหน้าที่ หรือ

ผู้กระทำความผิดที่เคยได้รับการจำคุกในเรือนจำมาก่อน ในความผิดที่มีใช้การกระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

3) ควรแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา 89/4 โดยมีรายละเอียดว่า “เมื่อผู้ต้องโทษได้รับโทษจำคุกในเรือนจำมาแล้วสองในสามของกำหนดโทษตามที่ระบุไว้ในหมายศาลที่ออกตามคำพิพากษานั้นหรือน้อยกว่าสิบปีในกรณีต้องโทษจำคุกเกินสามสิบปีขึ้นไปหรือจำคุกตลอดชีวิต ให้พนักงานสอบสวน อัยการ ผู้บัญชาการเรือนจำ เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่จัดการตามหมายจำคุก มีหน้าที่ต้องยื่นคำร้องต่อศาลขอให้มีการจำคุกในสถานที่อื่นตามมาตรา 89/2 (1) ภายใต้เงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดไว้”

4) ควรแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อกำหนดให้ ศาลสามารถมีคำพิพากษาลงโทษจำคุกใน “สถานขัง” แทน “เรือนจำ” สำหรับนักโทษที่ไม่ได้กระทำความร้ายแรง เพื่อให้ปะปนกับนักโทษที่เป็นอาชญากรรม

5) ควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 ให้หมวดที่ 12 โดยบัญญัติเพิ่มเติมเรื่องเกี่ยวกับสถานที่ขังเอาไว้และควรแก้ไขพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 มาตรา 4 ให้ปรากฏความหมายของคำว่า “สถานที่ขัง” และควรแก้ไขพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 มาตรา 4(1) โดยแก้ไขเป็นข้อความดังต่อไปนี้ ในพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่จะมีข้อความแสดงให้เห็นเป็นอย่างอื่น “เรือนจำ” หมายความว่า ที่ซึ่งใช้ควบคุมกักขังผู้ต้องขัง กับทั้งสิ่งที่ใช้ต่อเนื่องกัน และให้หมายความรวมสถานที่ขัง ตลอดถึงที่อื่นใดที่รัฐมนตรีได้กำหนดและประกาศใน

ราชกิจจานุเบกษาว่าอาณาเขตไว้โดยชัดเจน”

6) ควรแก้ไขกฎหมายให้อำนาจศาลในการลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดในสถานที่ขังในความผิดที่ไม่ร้ายแรงซึ่งเป็นหนึ่งในมาตรการลงโทษระดับกลางโดยไม่ต้องจำคุกในเรือนจำ

7) ควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 89/1 โดยเพิ่มเติมวรรคท้าย ด้วยข้อความว่า ศาลอาจสั่งให้ขังผู้ต้องหาหรือจำเลยตลอดเวลาหรือเฉพาะบางช่วงเวลาที่กำหนดโดยมีการติดตั้งอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อติดตามตัวก็ได้

8) ควรมีการตรากฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งสถานที่ขังของเอกชนและความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่และบุคลากรในสถานที่ขังของเอกชน โดยควรกำหนดมาตรฐานของสถานที่ขัง ความรับผิดชอบของเอกชน กำหนดรูปแบบต่างๆ ในการที่เอกชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในการควบคุมผู้ต้องขังไปจนถึงการจัดตั้งเรือนจำเอกชน โดยกำหนดจำนวนนักโทษขั้นสูงและจัดแบ่งนักโทษตามลักษณะของการกระทำความผิด ความร้ายแรงของอัตราโทษ เหมือนอย่างประเทศอังกฤษ โดยรัฐจะทำหน้าที่ใน “การกำกับดูแล” เพื่อให้เอกชนรักษามาตรฐานอย่างที่เราจะเป็นได้อย่างเหมาะสม โดยควรเริ่มต้นจัดทำสถานที่ขังในประเทศไทยโดยแบ่งออกเป็น 4 ได้แก่ การตกลงให้เอกชนทำหน้าที่ในการบริหารจัดการ ข้อตกลงให้เอกชนเป็นเจ้าของและดำเนินการบริหารจัดการเรือนจำ ข้อตกลงให้เอกชนสามารถจ้างแรงงานนักโทษได้โดยการจ่ายเงินค่าจ้างตามราคาตลาด วิธีนี้ทำให้เรือนจำสามารถประหยัดเงินให้กับรัฐบาลด้วยการหักภาษี เงินค่าที่พัก ค่าอาหาร

จากรายได้ของนักโทษ และวิธีการสุดท้าย คือข้อ
ตกลงเกี่ยวกับการก่อสร้างและเช่าซื้อ

9) รัฐควรควบคุมเอกชนที่เข้ามาดำเนินการ
เรื่องสถานที่ขังด้วยการตรากฎหมายกำหนด
หน้าที่และความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ในสถานที่ขัง
โดยอาจกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของเอกชนต้องรับผิดชอบ
เช่นเดียวกับความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ตาม

ประมวลกฎหมายอาญา หากมีการประพจน์มิชอบ
หรือใช้อำนาจในทางที่ผิดสามารถที่จะดำเนินคดีได้
เช่นเดียวกับเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกประการ ในกรณี
ที่มีผู้ต้องขังหลบหนีหรือมีข้อบกพร่องไม่ปฏิบัติ
ตามสัญญา ควรกำหนดให้มีมาตรการลงโทษปรับ
จนถึงขั้นบอกเลิกสัญญา



บรรณานุกรม

- ฉิวดี กิตติภูมิชัย, พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479: ศึกษากรณีการดำเนินการเรือนจำเอกชน
(นิติศาสตรมหาบัณฑิต , คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549)
- บุญยฤทธิ์ ตั้งสุวรรณ, ศูนย์ควบคุม: มาตรการทางเลือกในกระบวนการยุติธรรม (นิติศาสตร
มหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544)